

**When Peshat and Derash Do Not Match - An Eye for an Eye “עין תחת עין” as Monetary Compensation -
בבא קמא פג:פד.**

Dr. Elana Stein Hain – dinanddaf@hadran.org.il

A main feature of rabbinic literature is the interpretation of the Torah she-bichtav. What are we to make of rabbinic interpretation of pesukim that seem to conflict with the plain meaning of the pesukim themselves? We will use the case of עין תחת עין being understood as monetary compensation as our case study.

1. אבן עזרא על שמות כ"א:כ"ד - 12th c

עין. אמר רב סעדיה לא נוכל לפרש זה הפסוק כמשמעו. כי אם אדם הכה עין חבירו וסרה שלישית אור עיניו איך יתכן שיוכה מכה כזאת בלי תוספת ומגרעת. אולי יחשיך אור עינו כולו ויותר קשה הכויה והפצע והחבורה כי אם היו במקום מסוכן אולי ימות ואין הדעת סובלת. אמר לו בן זוטא: והלא כתוב במקום אחר כאשר יתן מום באדם כן יתן בו. והגאון השיב לו יש לנו ב"ת תחת על, והנה טעמו כן יתן עליו עונש. ובן זוטא השיב לו כאשר עשה כן יעשה לו. והגאון השיב הנה שמשון אמר כאשר עשו לי כן אעשה להם. ושמשון לא לקח נשותיהם ונתנם לאחרים רק גמולם השיב להם. ובן זוטא השיב אם היה המכה עני מה יהיה עונשו. והגאון השיב אם עור יעור עין פקח מה יעשה לו. כי העני יתכן שיעשיר וישלם. רק העור לא יוכל לשלם לעולם. והכלל לא נוכל לפרש על דרך מצות התורה פירש שלם אם לא נסמך על דברי חז"ל. כי כאשר קבלנו התורה מן האבות כן קבלנו תורה שבעל פה אין הפרש ביניהם. והנה יהיה פי' עין תחת עין. ראוי להיותו עינו תחת עינו אם לא יתן כפרו.:

EYE. Rabbi Saadiah says that we cannot interpret this verse according to its plain meaning. For if a person struck their neighbor's eye and the eye lost a third of its sight, how is it possible to punish the culprit with an equivalent blow, that is, with a blow which is neither greater nor lesser? There is a possibility that the culprit will lose his entire eyesight. Burns, wounds, and stripes present even greater difficulties, for if they were inflicted on a dangerous area it is possible for the culprit to die. The mind cannot accept this.

Ben Zuta said to Saadiah Gaon: Does not Scripture elsewhere state, *as he hath maimed a man, so shall it be rendered unto him* (Lev. 24:20)?

Rabbi Saadiah answered him: We have a *bet* taking the place of the word *al* (on). Its meaning is, so shall a fine be placed upon him.

However, Ben Zuta responded, *as he hath done, so shall it be done to him* (Lev. 24:19).

The Gaon retorted: Observe, Samson said, *As they did unto me, so have I done unto them* (Jud. 15:11). Now Samson did not take their wives and hand them over to others. He only repaid them for their dastardly acts.

Ben Zuta responded: If the culprit is a poor man what shall his punishment be?

The Gaon answered: If a blind person shall blind one who can see, what shall be done to the culprit, for it is possible for a poor person to become wealthy and pay. However, it is eternally impossible for the blind to pay. The general rule is that we cannot fully explain any

commandment written in the Torah unless we rely on the words of our sages of blessed memory. Just as we received the Torah from the sages, so did we receive the Oral Law. There is no difference between them. Now the interpretation of *eye for eye* is, it is fitting for the culprit to give his eye in place of his victim's eye if he does not pay ransom for it.

2. רמב"ם הקדמה לפירוש המשנה (עמ' לח) - 12th c

וזה עיקר ראוי שתעמוד עליו, והוא, שהפירושים המקובלים ממשה אין מחלוקת בהם בשום פנים, לפי שמעולם לא מצאנו מחלוקת שנפלה בין החכמים בזמן מן הזמנים, ממשה עד רב אשי, שאמר אחד מהם שמי שסימא עין תסמא עינו, למאמר ה' 'עין בעין' (דברים יט:כא), ואמר אחר שהדמים בלבד הוא חייב
You should understand this principle: that explanations that have been transmitted from Moshe will brook no disagreement. For we have never found an argument among the sages at any time from Moshe to Rav Ashi, that one of them said that one who blinds someone should be blinded as their punishment, according to God's word of "an eye for an eye," while the other said that the culprit is only liable to pay money.

3. רמב"ם מורה נבוכים ג:מא עמ' 578

מי שחיסר איבר יחוסר איבר כמותו, 'כאשר יתן מום באדם כן יתן בו.' אל תעסיק מחשבתך בזה שאנו עונשים כאן בתשלומין, כי מטרתי עכשיו לתת טעם לכתובים ולא לתת טעמים להלכה אף שגם על הלכה זו יש לי דעה שאותה אשמיע בעל פה.
One who removed someone's limb should have the same limb removed, as in "as one makes blemish in another, so it shall be placed in him." And do not worry that we punish monetarily (instead), because my purpose now is to give reasons for Scripture rather than for Law, even though I also have an opinion about this Law which I will share orally.

4. ר משה שמואל גלזנר, דור רביעי הקדמה עמ' ה - 19th/20th c

מה שנמסר פירוש התורה על פה ונאסר לכותבה הוא כדי שלא לעשותה קיום לדור דורות ושלא לקשור ידי חכמי דור ודור לפרש הכתובים כפי הבנתם כי רק על אופן זה נכון נצחיות התורה כי שינוי הדורות ודעותיהם מצבם ומעמדם הגשמי והמוסרי דורשות שינוי דיניהם תקנות ותיקונים... שהיא חכמה נפלאה מחכמת התורה שמסרה לחכמי כל דור ודור פירוש התורה כדי שתהיה התורה חיה עם האומה ומתפתחת עמה והיא היא נצחיותה.
The fact that the explanation of the Torah was transmitted orally and was forbidden to be written is in order to keep it from existing for all generations, and so as not to tie the hands of the sages of each generation to explain the verses based on their understanding. Because only in this way is the eternity of the Torah true, because the changes in the generations and their opinions, their situation and standing - both material and moral - requires changes in their judgments, decrees and repairs...for this is the brilliance of the Torah that the interpretation of the Torah is given to the sages of each generations so that the Torah can live with the nation and develop with it, and this is its eternity.

5. ר' אברהם יצחק הכהן קוק אגרת צ' - 20th c [link](#)

ומה שאנכי אומר, שהידיעה העליונה הסוקרת כל המעשים מראש ועד סוף היא סובבת את כל התורה כולה היא אמתת קבלת עול מלכות שמים שהוכנה מראש כל הסיבות שיסבבו ההבנות וההרגשות לבא לידי החלטות בכל דור ודור כראוי וכנכון. על כן אי אפשר לאמתתה של תורה להתגלות כי אם בהיות עם ה' כולו בארצו מבונה בכל תיקוניו הרוחניים והחומריים גם יחד, שאז תשוב תורה שבעל פה לאיתנה לפי הכרת בית הדין הגדול היושב במקום אשר יבחר ה' על כל דבר אשר יפלא למשפט. ואז אנו בטוחים שכל תולדה חדשה תהיה מוכתרת בכל עוז ובכל קודש כי קודש ישראל לה'. ואם תפול שאלה על איזה משפט שבתורה שלפי מושגי המוסר יהיה נראה שצריך להיות מובן באופן אחר אז אם באמת על פי בית הדין הגדול יוחלט שזה המשפט לא נאמר כי אם באותם התנאים שכבר אינם ודאי ימצא על זה מקור בתורה...

And what I am saying, that the supreme wisdom that investigates all happenings from beginning to end surrounds all of the Torah, is the true acceptance of the yoke of Heaven that all the reasons that surround the understandings and emotions to come to decisions in each generation properly and correctly were prepared in advance. Therefore, it is impossible for the truth of Torah to be revealed unless God's nation is completely in its land built up in all its spiritual and material corrections/repairs, for then the oral Torah will return to its full strength according to the recognition of the great court which sits in the place that God will choose over every law that is confounding. And then we are sure that every new result will be crowned with all strength and holiness because Israel is holy to God. And if any question emerges about a law in the Torah that according to the moral conventions seems that it needs to be understood differently, then if it is decided by the great court that this law was only stated for those conditions that no longer exist, then there certainly will be found for this a source in the Torah...